

Hujše kot bomba

V soboto zvečer je počil peklenški stroj v slovenski šoli v ulici Caravaggio 4 v Trstu. Povzročil je hudo materialno škodo, predvsem pa je bil namen bombe ta, da zastraši slovensko prebivalstvo na Tržaškem, torej teror. Toda ta teror je naperjen proti vsem demokratično mislečim skupinam prebivalstva, in ne le proti Slovincem; tudi proti demokraciji sami in proti demokratičnemu ustavnemu sistemu v Italiji. Tega se dobro zavedajo vsi tisti politični in javni predstavniki italijanske narodnosti, vse tiste italijanske demokratične in protifašistične organizacije in ustanove, ki so ob tej priložnosti izrazile vzajemnost s Slovenci, s slovensko šolo, in poudarile nujnost nadaljnje protifašistične budnosti in boja proti fašizmu, ki postaja vedno bolj nesramen, kot je pokazal Almirantejev govor na novofašističnem shodu v Trstu.

Tem bolj resno moramo pri tem presojati dejstvo, da italijanska televizija naslednji dan in vse do danes sploh ni niti z besedico poročala o tem provokatorskem in nesramnem atentatu v Trstu, čeprav navadno poroča o vseh, tudi veliko manj resnih atentatih v drugih krajih, tudi o bombah, ki se niso razpočile. Tudi večina tiska, razen lokalnega, je molče šla preko tega atentata, kar je znak, da je nekdo blokiral širjenje te vesti. Toda medtem ko je tisk bolj ali manj v zasebnih rokah, je televizija dejansko pod vladno kontrolo, in če je torej zamolčala tako dejstvo, kot je bil fašistični atentat na slovensko šolo, nas mora to kot Slovence in demokrate navdati s skrbjo. Ohjava te vesti po televiziji ni mogla biti preprečena niti od fašistične stranke niti od kakega zasebnika, ampak samo od navodil od zgoraj, z vladne strani ali s strani vodstva radiotelevizije, ki pa je odgovorno parlamentu in vladi, kajti ta dva imata dejansko nadzorstvo nad radiotelevizijo, praktično pa vlada sama.

Težko si je predstavljati, kaj je pripravilo vodstvo radiotelevizije ali tiste, ki so mu dali tako navodilo, da se ne objavi tako važna politična vest, ki ima, kot vemo, tudi zunanje politični odmev in posledice. Ali interese na tem, da bi tujina iz televizijske oddaje ne zvedela, da se dogajajo bombni atentati na slovensko šolo v Italiji? Da bi si italijanska vlada ohranila navzven lep obraz, posebno še v sedanjem sporu z Jugoslavijo? Ali pa mogoče tiha solidarnost z novofašističnimi atentatorji, s poskusom novega fašističnega terorja proti Slovincem tudi pri tistih, ki bi morali skrbeti za zakonitost in varnost v Italiji, to je pri vladi in njenih

(Dalje na 5. strani)

Slovenska skupnost za praznik osvoboditve

Ob 25. aprilu se Slovenska skupnost klanja spomину vseh, ki so darovali svoja življenja za boljšo bodočnost nas vseh; istočasno se Slovenska skupnost hvaležno spominja vseh, ki so trpeli ali kakorkoli žrtvovali v času boja proti fašizmu in nacizmu.

Posebej pa se Slovenska skupnost klanja spominu vseh slovenskih fantov, mož in žena, ki so se množično uprli narodnemu zatiralcu ni krivoloku, ki nas je nameraval uničiti kot pripadnike slovenskega naroda in kot zagovornike demokratičnega sistema.

Globoko hvaležen spomin gre torej vsem, ki so junaško trpeli in umirali doma ali v taboriščih, na bojišču ali pod streli eksekucijskih plotonov ter se žrtvovali za svoj narod, za svoj jezik, za demokratično sožitje na tem delu sveta, za pravico in napredek vseh ljudi, za mir in prijateljstvo med tu živječimi narodi. Ne zločinske roke, ne raz-

sodbe posebnega sodišča niso mogle zlomiti upornega duha Bidovca in prijateljev, Lojzeta Bratuža, Pinka Tomažiča, Simona Kosa in vseh, ki so doprinesli na oltar pravice največje žrtev. V teh težkih trenutkih, ki jih preživlja demokratično prebivalstvo ter Slovinci v zamejstvu še posebej, saj nas je pred dnevi misovski prvak Almirante zmerjal z bacili in nam grozil z obračunavanjem, Slovenska skupnost zagotavlja, da bo napravila vse, da bodo končno le zmagali ideali, za katere je v času fašizma in med osvobodilno vojno umrlo toliko naših ljudi.

V imenu večnih demokratičnih vrednot, ki ne poznajo ne nasilja ne strahovlade, izreka Slovenska skupnost prepričanje, da bo želja po miru in mirnem sožitju med tu živječimi narodoma ter med sosednjima državama prevladala nad šovinističnimi izbruhi, ki jih je zgodovina pred 29 leti dokončno obsodila.

Ne javnega denarja, temveč razpustitev!

ZAHTEVA SLOVENSKE SKUPNOSTI

Predsedstvo Sveta in Izvršni odbor Slovenske skupnosti sta se sestala 29. aprila 1974 na izredni skupni seji in sklenila na slovit na predsednika vlade, na predsednika poslanske zbornice, na predsednika senata ter na politične tajnike vsedržavnih strank DC, PSI, PSDI, PRI in PCI naslednjo zahtevo:

»Slovenska skupnost se obrača v tem težkem trenutku, ki ga preživlja slovenska narodna skupnost v Italiji, posebej po bombnem atentatu na slovensko šolo v Trstu, na Vas s prošnjo, da napravite, kar je v Vaši pristojnosti za to, da bi stranke, ki so zastopane v parlamentu čimprej začele postopek, za razpust vseh fašističnih organizacij, zlasti seveda stranke MSI-DN, katere glavni tajnik Almirante je 18. aprila 1974 na svojem shodu v Trstu javno žalil Slovence. Grožnje nas sicer ne strašijo, kajti znali se bomo pred njimi in pred nasiljem enako braniti, kakor smo se znali v preteklosti.

V pričakovanju razpustitve vseh fašističnih strank in organizacij, kar bi bilo edino v skladu z določili republiške ustave ter v duhu načel demokracije in svobode, za kar smo Slovenci žrtvovali premnogo življenj in prenesli premnogo trpljenja, Vas vabimo, da storite v parlamentu primerne in učinkovite korake za takojšen odvzem neofašistični stranki MSI-DN finansiranje, ki ste ji ga

pred kratkim izglasovali v poslanski zbornici in v senatu.

Naravnost osupljivo je, da bo šel denar demokratičnih državljanov, zlasti pa slovenskih davkoplačevalcev, v roke stranki, oziroma ljudem, ki nam strežejo po življenju in ki hočejo uničiti našo slovensko narodno skupnost.

Pozivamo pa Vas, da napravite vse, kar je v Vaših močeh, in preprečite s svojimi učinkovitimi akcijami novo zlo slovenski manjšini v Italiji, ki si žel žvet v mru in prijateljstvu med tu živječimi narodoma.«

—o—

Protesti šolskih sindikatov

VAŽNO OBVESTILO DEŽELNEGA SINDIKATA SLOVENSKE SOLE

Prosvetno ministrstvo je z okrožnico šte. 848 z dne 28. aprila 1974 izdala navodila za imenovanje komisije, ki se bo ukvarjala z vprašanji slovenske šole. Komisijo določa čl. 9 zakona z dne 22. XII. 1973, šte. 932 (zak. Belci - Škerk).

V komisiji bodo tržaški in goriški šolski skrbnik, zastopniki didaktičnih ravnateljev, šolskih nadzornikov, ravnateljev srednjih in višjih srednjih šol, učiteljev ter profesorjev srednjih in višjih šol.

(Dalje na 6. strani)

RADIO TRST A

:: NEDELJA, 5. maja, ob: 8. Koledar. 8.05 Slovenski motivi. 8.30 Kmetijska oddaja. 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu. 9.45 Dimitrij Šoštakovič: Kvintet za klavir in godala. 10.15 Poslušali boste. 11.15 Mladinski oder: »Sussi in Biribissi«. Napisal Paolo Lorenzini, dramaturg Aleksij Pregarc. 12.00 Nabožna glasba. 12.15 Vera in naš čas. 12.30 Staro in mlado v zabavni glasbi. 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... 13.30-15.45 Glasba po željah. 14.30 Nedeljski vestnik. 15.45 »Kraška balada«. Radjska drama, napisal Jože Seražin. RO. Režija: Stana Kopitar. 16.45 Revija glasbil. 17.30 Šport in glasba. 18.30 Nedeljski koncert. 19.20 Mojstri jazza. 20.00 Šport. 20.30 Sedem dni v svetu. 20.45 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 22.00 Nedelja v športu. 22.10 Sodobna glasba.

:: PONEDELJEK, 6. maja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za srednje šole) »Evropske prestolnice: Madrid«. 11.40 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 1.30 Pregled slovenskega tiska v Italiji. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (ponovitev). 18.50 Glas in orkester. Vivaldi: Gloria v d duru za soliste, zbor in orkester. 19.15 Odvetnik za vsakogar. 19.25 Jazz glasba. 20.00 Športna tribuna. 20.35 Slovenski razgledi: Srečanja - Sopranistka Ileana Bratuž - Kacjan, mezzosopranistka Eva Novšak-Houška, pianist Pavel Šivic. Samospeci A. Lajovica in D. Švara - Slovenski zbori na Tržaškem (3).

:: TOREK, 7. maja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 12.50 Medigra na pihala. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce (Danilo Lovrečič). 18.15 Umetnost. 18.30 Komorni koncert. 18.55 Formula 1: Pevec in orkester. 19.10 Smeh ni greh, šaljive zgodbe Fortunata Mikuletiča: »Poro«. 19.20 Za najmlajše: pravljice, pesmi in glasba. 20.00 Šport. 20.35 Verdi: Luisa Miller, opera. »Pogled za kulise« (Dušan Pertot). 20.05 Pesmi brez besed.

:: SREDA, 8. maja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za I. stopnjo osnovnih šol) »Zdaj pa zapojmo!«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (ponovitev). 18.50 Pianist Sergio Marengoni. 19.10 Higiena ni zdravje. 19.20 Zbori in folklor. 20.00 Šport. 20.35 Simfonični koncert. V odmoru (21.20) Za vašo knjižno polico.

:: ČETRTEK, 8. maja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Slovenski razgledi. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Slovensko ljudsko glasbeno izročilo (Valens Vodusek). 18.50 Glasbeni utrinki. 19.10 Ob 500-letnici rojstva Ludovika Ariosta: 2. oddaja (Janko Jež). 19.25 »Pisani balončki«. (Krasulja Simoniti). 20.00 Šport. 20.35 »Lažnivec, četrto dejanje«. Vesela igra, napisal Eugenio Ferdinando Palmieri, prevedla Alenka Rebula. RO. Režija: Stana Kopitar. 21.15 Zabavna orkestra RAI, iz Rima in Milana. 21.45 Skladbe davnih dob. 22.00 Južnoameriški ritmi.

:: PETEK, 10. maja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za II. stopnjo osnovnih šol). Mladi znanstvenik: »Polet v vesolje«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (ponovitev). 18.50 Sodobni slovenski skladatelji. Simfonični orkester RTV Ljubljana vodi Samo Hubad. 19.10 Alan Brusini: »Jeričine pripovedi«. 19.25 Jazz glasba. 20.00 Šport. 20.35 Delo in gospodarstvo. 20.50 Vokalno instrumentalni koncert. 21.45 V plesnem koraku.

:: SOBOTA, 11. maja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Poslušajmo spet. 13.30-15.45 Glasba po željah. 15.45 Avtoradio. 17.00 Za mlade poslušavce (Danilo Lovrečič). 18.15 Umetnost. 18.30 Pianist Franco Agostini. 18.45 Glasbena zlepljenka. 19.10 Pod farnim zvonom sv. Janeza Boska v Trstu. 19.40 Zborovsko petje. 20.00 Šport. 20.35 Teden v Italiji. 20.50 »Vila ob jezeru«. Roman. Napisal Boris Pahor, dramaturg Miroslav Košuta. Drugi del. RO. Režija: Jože Peterlin. 21.30 Vaše popevke. 22.30 Melodije v polmrazu.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51

Ženevska konferenca o evropski varnosti

V Ženevi se je pričelo drugo in odločilno obdobje konference za varnost in sodelovanje v Evropi. Sodeluje 35 držav naše celine in poleg tega sta navzoči Amerika in Kanada.

Sestaviti morajo zaključno besedilo varnostne pogodbe, katero nameravajo podpisati v Helsinkih, kjer bo tretji in zadnji del konference. Listina bo uradno potrdila konec hladne vojne ter začetek mednarodne sprave. Zadnje tedne so v Ženevi sicer dosegli precejšen napredek, vendar še ni gotovo, če bodo lahko zaključno listino sestavili do junija. Vzhodne in zahodne države imajo namreč različne poglede na nekatera kočljiva vprašanja. Nekatere države se potegujejo za to, da bi na konferenci ustanovili vsaj polstalen organ za izvajanje sprejetih sklepov. Za ta organ so se na primer izrekle članice varšavske zveze na nedavnem sestanku v poljski prestolnici.

Zaključno poročilo mora vsebovati sporazum o treh glavnih točkah: mednarodni politični odnosi, gospodarsko sodelovanje in kulturne izmenjave. Na političnem področju so se že sporazumeli o načelu, ki jamči, da ni dovoljeno spreminjati meja s silo.

Največji napredek je bil doslej v Ženevi dosežen za gospodarsko sodelovanje, čeprav je treba rešiti še nekatera važna vprašanja. Vprašanje kulturnih izmenjav pa je po drugi strani zapleteno. Zahodne države zahtevajo svobodno kroženje ljudi in idej, čemur pa Sovjetska zveza nasprotuje. Enako Zahod poudarja važnost svobodne izmenjave informacij ter okrepitve turističnih in kulturnih stikov.

—o—

4. ŠTEVILKA »MLADIKE«

Izšla je 4. številka »Mladike«. V njej sodelujejo M. M., ki piše o referendumu, Bruna Pertot z novelo »Tobija z Griča«, Maks Šah, ki piše o generalu Maistru, Janko Messner z nagrajeno novelo »Predestinacija«, Anton Kacin z nadaljevanjem spisa o Virgilliju Ščeku, Martin Jevnikar, ki nadaljuje razpravo o zamejski in zdomski literaturi, Milena Merlak s pesmijo, Ivan Peterlin s člankom o telesni vzgoji kot važnem dejavniku v otrokovem življenju, Edvard Žerjal, Danilo Pertot in še nekateri drugi.

Mihec in Jakec se menita, kako bosta volila v referendumu

— Zdej povej mi Mihec, kej boš volu ja al ne?

— Se zna, de bom volu. Kej misleš, de bom samo gledau.

— Ma jest sm te prašu, če boš volu za razporoko al pruti; če boš prečrtau tisti »si« ali »no«?

— A, taku misleš! Se zna, de bom volu za razporoko, samo ne znam, al čem prečrtat ja al ne.

— Mihec, ti povem jest; ti moreš prečrtati »no«, zatu ke tu pomene, de ne smejo razvelavet zakona od razporoke, ke je zdej vre u velavi. Če pej prečrtas »si«, pomene, de razporoke ne bo več.

— Sm zastopu. Ma vselih je čudno zmešano tu glasovanje. Je prou taku narjeno, de ledi zmešajo.

— Dragi moj, vlada zmiram dela taku, de ledje malo al neč ne zastopejo. Samo Almirante govori taku, da ga vsi zastopejo, samo oblast ga ne zastope. Ma od tega bomo govorili an drugi bot, ke zdej si takujntaku vsi dosti brusejo jezike ses svojem antifasizmam. Mi ostanemo pr referendumu.

— Ja, sm tou reč, de be se nanka ne upau volet proti razporoki. Jest, ke se nisem nikoli oženu jn ke tega nisem provou, de be šol glasovat; vi, ke ste se oženili jn ke ste falili, vi moreste ostat zvezani za zmiram. Pej nej bo vaš mož al vaša žena tašna al tašna. Skori me je sram, de morem tudi jest odločat od tega, ke se ne zastopem, ker sm star fant. Se me nanka ne zdi demokratično, de odločajo od teh stvari ledje, ke niso bli nikoli oženjeni.

— Ku, postaumo reč, monige jn fratri.

Njem je lahko reč: ne smesta narazen! Ma be tou videt, kej be rekli, če be bli oženjeni! Lahko je drugem ukazavat.

— E, Jakec moj, ani pravejo, de je tle od zad politika. Ma jest be reku tudi konkurenca.

— Kašna konkurenca?

— Konkurenca pej. Al pej dnar. Znaš de razporoka prouzaprou je bla že dosti prej. U Rimi je tista Sacra Rota, ke je ku an cerkven tribunal. In uani, če čejo, lahko razvelavejo vsako poroko. Samo treba jemet dnar. Se če an meljon jn pu. Ma ne nardijo razporoke, ma rečejo, de poroke nikoli ni blo.

— Tudi če je blo narjeno vse u cerkvi?

— Tudi. Uani rečejo, de poroke ni blo, zatu ke zakon ni biu konšumiran.

— Ma čaki, kaku tu? Kej velavnost žegna odvisi od tega, če je biu zakon konšumiran? To pomene, de je tista konšumiranost odločilna, jn ne žegen?

— Ja, ma tisto konšumiranje se samo taku reče. Tudi če je biu konšumiran, uani odločejo, de ni biu, jn pole je vse neč. In zdej se gre glih zastra nkonkurence. Zatu ke po zakoni od razporoke, be država tu delala bol poceni jn Sacra Rota be bla na zgubi. Tle če država delat ku ano nelojalno konkurenco. Tu je glih taku, koker de be se aden denu prodajat mesu po dvejstu lir, pole, ke ga vsi prodajajo po tri taužent. In zatu je zdej referendum. Al bomo jemeli razporoko poceni al pej bo koštala an meljon jn pu.

— Ma tisto od konšumiranja vselih ne zastopem. Če je konšumiranje taku strašno važno, de razveljave prfina žegen, pole je vse odvisno samo od konšumirane, ma nimajo žegna — kej pej s tistimi? Ke ta glavno, tisto, ke odloče, je blo. Kaku je zdej tu?

— Tu je taku, de ledi mešajo, de ne zastopejo neč.

PRI ALMIRANTEJU V TRSTU

V znamenju VIHARJA, ob navdušenem ploskanju večtisočglave množice, ob igranju Verdijevih patetičnih italijanskih koračnic in spevov, se je »veliki Almirante« pojavil na provizorični govorniški tribuni, okrašeni z italijansko zastavo.

Bil je viharji 18. april 1974 v Trstu na trgu Goldoni, v zaledju precej praznega pristanišča, ki sta ga za veliko noč okrasili orjaški ameriški bojni ladji.

Almirante, priznam, je kvaliteten govornik, ki morda pozna skrivnost starega latinstva od Cicerona pa do manj zvanečih častitljivih imen. Gledam ga iz dna, takorekoč po živalsko, z nekim starim pračloveškim instinktom, ki lovi odenke glasov, grožnje in rotnje. Slabo razumem italijanščino in tudi osem let latinske šole mi pri govorjenju besedi dosti ne pomaga. Almiranteja vidim od zadaj, stojim za njegovim hrbtom, za strel oddaljen od slavnostne tribune. S svojim čustveno prenapetim glasom zna ta na videz urejeni, solidni »boljši gospod« pritegniti pozornost množice nase. Zdaj vzklika, zdaj svari in grmi, zdaj zatišano histerično provocira.

Vidim plemenito gospo s psičkom na vrvi, kako navdušeno prikimava Almirantejevim besedam, kako se ji vsa notranjost blagodejno smehlja, kako vsa zaripla od zanosa in erotično-politične ženske strasti ploska do onemoglosti. Tu ima zdaj svojega Mikro-Mussolinija, svojega Mikro-Hitlerja. Vsekakor naredi Almirante precej ugoden vtis! Takemu gospodu hitro odstopiš stanovanje, takle gospod je kvaliteten podnajemnik, uglajen častilec stare kulture in čednosti.

Večkrat sem lahko opazoval Mussolinija, a tudi Hitlerja, v različnih starih filmih, a Almirante je le senca njune grozljive provokacije, nima patetične Mussolinijeve imperialne drznosti, ki gre z glavo skozi zid, nima Hitlerjeve zanesenjaške in obešnjaške obsedenosti, ki potegne narode v grozljive vrtince. Tu je vse bolj normalno, vse se suče okrog kake gospe s psičkom na vrvi, okoli kakega finnega barona, ki ve, kaj sta Ciceron in zgodovina. Tu je manj Nerona ali Kaligule, a zato precej tišega, čemur pravimo lakajstvo, priskledništvo, licemerstvo in hinavščina.

Almirante vzklika tudi nekaj o Istri in nekaj o »slovenskem bacilu!« Priznam, da so stvari v bližnji zgodovini, ki bolijo. Ki ne bolijo le nas Slovencev, ki smo pod fašizmom in nacizmom izredno trpeli, temveč ki bolijo tudi Italijane, ki bolijo Trst, Gorico, Koper in tako naprej. Normalno pa bi bilo, da bi odvrgli že kar smrtljivo obleko čustvene patetike, obleko, na kateri so mačjaži in packe raznovrstnih iluzij, ki so daleč od realnosti, daleč od konkretnega trenutka.

Imam vtis, da tudi Almirante ne zna položaja racionalno premisliti in domisliti. Hitler je vedel vzklikati, da je pravzaprav umetnik, ki je po sili razmer postal politik in se tako odpovedal svojemu poglobitvenemu poslanstvu! Morda je s svojo »umetnostjo« Hitler podčrtaval tisto, kar je telo v njegovi podzavesti in se kot orgiastična emocionalna netreznost kazalo v njegovi politiki, ki je nemški narod pripeljala skoraj na rob propada.

Almirante govori in govori — in vendar je vse to, kar obljublja in prerokuje, netreznostna iluzija, nekaj, kar vzbuja željo po še nevidnem, ki obuja spomin na mesta v Istri, v Dalmaciji, na otokih, iz katerih sem odšel, iz katerih so me morda pregnali! Vendar je ves ta govor, zdaj stopnjevani do opernih in operetnih višin — in zdaj spet zatišan in provokatorsko zadihani, kot govor zvodnika mladih deklet, govor v prazno, govor iz slame in ništrice!

Kar je na tem zvodniku nevarno, je njegova emocionalna virtuoznost, ki zna pritegniti »ponižane in razžaljene«! Ja, ne le politične falote in korumpirance, temveč resnične razžaljene! Almirante izkorišča neurejen položaj v italijanski republiki, a tudi sploh na Zahodu, če že ne kar na svetu! Izkorišča socialne in politične napetosti v preračunane namene.

Vendar so njegovi nameni predvsem osebni, predvsem strankarski nameni, brez širše racionalne perspektive, ki vidijo in iščejo predvsem koristi Italijanskega socialnega gibanja in nacionalne desnice!

Gospa s psičkom navdušeno ploska in prav tako ploska neki boljši gospod z naočniki. Množica je navdušena, ugovorov je malo, kot je manj vprašani, in zato tem več jeze, naostrenosti, prizadetosti in ljubosumnosti. Almirante, starejši gospod, nikakršen Mussolini — in še manj Hitler, gospod, ki se je dobro prilagodil demokratični politični igri nove italijanske republike, gospod, ki na videz res ne čeluje prenapetu, kot je potrdil tudi nemški rimski korespondent Gustav René Hocke v svojih številnih opisih tega zaskrbljujočega in osupljajočega latinskega pojavnja, ta veliki Almirante, ta »fucilatore« Almirante žalostnega spomina iz časov Italijanske socialne republike, kot pravijo nasprotniki, še stoji na odru in govori o kreposti, pogumu, čednosti, redu, miru in pridnosti, govori o italijan-

ski družini, o italijanskih materah in ženah, o italijanskih otrokih. Ne, on res ni nikakršen svetnik, on naj ne bo v zgled in vodilo, on je le orodje v rokah mogočne stranke, in ta bojda odkritosrčna izjava sproži izrečen plaz navdušenja. Gospe ploskajo kot ponorele, iz tega Almiranteja sije nekaj slepečega, neka erotično prepričljiva luč, res je pravi človek iz krvi in mesa, vsi imamo takorekoč določene napake, toda kdo jih sploh prizna?! Pogledajte, Almirante pa je to odkritosrčno storil, on je jasno povedal, da ni najboljši. In prav zaradi takih izjav je Almirante čez trenutek ali dva orjaško v srcu množice, pri ženskah, pri dekletih, pri fašistični in monarhistični mladini, ki še zna ceniti tradicijo in zgodovino, ki ve, kaj je red in disciplina, kaj je zvestoba do groba — in ki se zato ne bo nikoli ločila! Almirante rase iz Italijanske zastave kot simbol novega starega časa, kot simbol nove stare domovine, kot simbol romanskega imperija, prilagojenega potrebam tehnokratskega in industrijskega časa.

Premaknem se na drugo stran trga. Tu, za Almirantejevim hrbtom sem bil že nekoliko sumljiv do zob oboroženi policiji v čeladah in brzostrelkah, v svoji črni aktovki in polivinilasti vrečki iz STANDE imam morebiti kako bombo ali bombico. Zato grem tja, od koder lahko vidim Almiranteja takorekoč iz oči v oči. Še stoji tam pri zastavi s svojim italijanstvom v srcu, še govori in govori.

Trg je preplavljen s poslušalstvom. Tu so boljše

Lev Detela:

(Dalje na 6. strani)

Gospodarski odnosi med Italijo in Jugoslavijo

»Z upanjem zremo na bodočnost trgovinskih izmenjav med Italijo in Jugoslavijo. Podjetnost italijanskih in jugoslovanskih operaterjev, združena z duhom prijateljskega sodelovanja, naj dokaže, da je mogoče vsakemu problemu najti ustrezno rešitev«.

Tako je izjavil tajnik italijansko-jugoslovanske trgovinske zbornice Di Salvio na tradicionalnem sestanku jugoslovanskih in italijanskih operaterjev na 52. mednarodnem velesejmu v Milanu, ki se je zaključil pred dnevi.

Vrednost italijansko - jugoslovanske trgovine je lani dosegla približno milijardo dolarjev. To je treba delno pripisati povečanemu obsegu medsebojnih blagovnih pošilk, delno pa razvrednotenju valut, katere mu je sledila podražitev blaga. Jugoslovanski primanjkljaj v trgovinski bilanci z Italijo se je lani zmanjšal na 64,5 milijonov dolarjev, medtem ko je leta 1972 dosegel 92 milijonov.

Jugoslovanski operaterji so v Milanu ponovno povedali, da še vedno niso zadovoljni z medsebojnimi izmenjavami, ker je delež industrijskih proizvodov jugoslovanskega izvoza v Italijo premajhen. Priporočili so, naj bi se gospodarski operaterji in politiki obeh strani zavzeli za povečanje izvoza jugoslovanskega industrijskega blaga v Italijo. Opozorili so tudi na dejstvo, da bi bil jugoslovanski izvoz v Italijo lani lahko količinsko še precej večji, če v Italiji ne bi bile uvedene omejitve za uvoz mesa.

Zastopniki tržaškega gospodarstva so poudarili, da je treba trgovino med Italijo in Jugoslavijo povečati in izboljšati tako količinsko kot kakovostno. Vodstvu mešanih zbornic v Milanu in Beogradu naj se resno zavzameta tudi za boljšo ureditev obmejne trgovine, ki je že nekaj let v krizi. Dosedanji

dosežki v trgovini ter tehnično-industrijski koperaciji med Italijo in Jugoslavijo so trdna osnova za širše oblike medsebojnega sodelovanja, tako zlasti za skupno nastopanje na tretjih tržiščih. Italija kot članica Evropske gospodarske skupnosti in Jugoslavija kot neuvrščena država naj primerno izkoristita možnosti, ki se odpirajo njunima gospodarstvom na arabsko-azijskih tržiščih. Za vse to pa se je treba bolj temeljito zavzeti, ker se prvotne zamisli o skupnem italijanskem nastopanju na tržiščih Vzhodne Evrope niso uresničile.

Italijanski izvoz v Jugoslavijo se je lani povečal za 32,6 odst. in uvoz iz Jugoslavije za 51,3 odst. Skupna vrednost izmenjav je dosegla 623 milijard lir, kar pomeni porast v primeri z letom 1972 za 40,8 odst.

Po drugi strani se blagovni ustroj italijansko-jugoslovanske trgovine lani ni bistveno spremenil. Jugoslavija je tudi v letu 1973 izvažala zlasti kmetijsko-živilske proizvode in surovine, uvažala pa je industrijske proizvode, stroje ter razno opremo. Jugoslovanski izvoz kmetijsko-živilskih proizvodov se je lani dvignil za 47,1 odst., surovin za 22,5 odst., kemikalij za 3,4 odst., strojev za 5,5 odst., polizdelkov za 8,4 odst. ter končnih izdelkov za 21 odstotka. Po drugi strani je italijanski izvoz živil narasel za 5 odst., surovin za 4,1 odst., kemikalij za 9,8 odst., polizdelkov za 31,5 odst. strojev in raznih naprav za 40,4 odst. ter končnih proizvodov za 7,4 odst. Italija je bila lani druga na lestvici trgovinskih partnerjev Jugoslavije, Jugoslavija pa sedma na lestvici italijanskih partnerjev.

Obmejna trgovina med tržaško pokrajino in sosednjim jugoslovanskim ozemljem je lani dosegla 13,1 milijarde lir. Od tega je od-

(dalje na 7. strani)

Izredna seja v Nabrežini

Devinsko-nabrežinski občinski svet je odločno protestiral zaradi bombnega atentata na slovensko šolo. Izredna seja je v torek, 30. aprila, odprl župan Legiša, ki je najprej izrazil obžalovanje demokratičnega prebivalstva, da je prišlo do atentata in ogorčenje zaradi tega podlega dejanja. Poudaril je, da ni naključje, da je fašistični kolovodja govoril le nekaj dni pred atentatom o iztrebljenju slovenskega bacila. S svojim nesramnim govorom je izzivalec Almirante napadel miroljubno sožitje med Italijani in Slovenci, še predvsem v devinsko-nabrežinski občini, ki jo je izrecno imenoval. Njegov govor spominja na kričanje Mussolinija z balkona goriške prefekture, ko je ta zahteval za Slovence in Hrvate v Italiji enako »terapijo«. Zgodovina pa se ne sme ponavljati, ampak njeno kolo mora stalno s časom naprej.

Ob koncu svojega uvodnega govora je dr. Legiša izrazil svoje zadovoljstvo nad solidarnostnim pismom didaktičnega ravnatelja in učiteljev italijanskih osnovnih šol v devinsko-nabrežinski občini, v katerem podpisniki odločno obsojajo atentat in se zavzemajo za še bolj prijateljske odnose med Italijani in Slovenci, katere nazivajo za brate.

V razpravo je najprej posegel demokristjan Macchione, ki je dejal, da atentat žali prijateljske odnose med Italijani in Slovenci in opozoril na nevarnost, ki jo predstavlja porast MSI tudi v devinsko-nabrežinski občini. Sledil je poseg komunista Markovica, ki je dejal, da je treba odstraniti plevel, ki kali demokratični razvoj države in mirno življenje državljanov.

Brezigar (SSL) je poudaril velik pomen, ki ga je imela množična protestna manifestacija slovenskih in italijanskih dijakov, ki so potrdili velik demokratični lok, ki je v našem mestu osamil fašiste. Pred desetimi leti so podobne manifestacije prirejali fašisti, sedaj pa ne zmorejo zadostnega števila ljudi, da bi lahko masovno demonstrirali proti Slovincem v Trstu. Preostali fašisti se spuščajo v skrite kriminalne dejavnosti v upanju, da jih nihče ne odkrije.

Ta široki demokratični lok pa nima primerne odrajanja na vsedržavni ravni. Še pred mesecem dni je predsednik italijanske vlade Rumor v parlamentu izjavil, da Italija spoštuje memorandum.

Dejansko pa to ne drži, saj slovenska manjšina v tržaški pokrajini ne uživa tistih pravic, ki jih ji pripisuje londonski sporazum. To uradno stališče pa se ne odraža niti v odgovoru na jugoslovansko protestno noto zaradi atentata na slovensko šolo, v katerem Italija ne govori o zaščiti manjšine v nasprotju z jugoslovanskimi zahtevami. Končno pa se je Brezigar vprašal, kaj počenjajo preiskovalni organi, saj je minilo že precej časa od najdbe orožja v Nabrežini in od sramotnega pomazanja nabrežinskega spomenika padlim, a krivcev še niso izsledili.

Po intervencijah Colje (PSI), ki je poudaril pomen razumevanja med Italijani in Slovenci v devinsko-nabrežinski občini. aZnevre (PSDI), Caharije in Rogelije (KPI) je občinski svet soglasno izglasoval protestno resolucijo.

Začetek proslav ob 30-letnici osvoboditve

V okviru proslav za 25. april sta v deželnem svetu Furlanije - Julijske krajine govorila predsednik sveta Berzanti in predsednik odbora Comelli. S tem se je pričela vrsta proslav 30. obletnice italijanskega odporniškega gibanja, ki bodo v naši deželi do 25. aprila prihodnjega leta.

S temi proslavami — je dejal Berzanti — se bomo oddolžili spomenu številnih sodržavljanov z našega področja, ki so žrtvovali vse znane ideale svobode, demokracije in miru. Poleg tega so te proslave potrebne tudi za to, da se ti ideali prenesejo na mlade generacije. Ob tej priložnosti ne moremo mimo dejstva, da se v državi pojavljajo vznemirljivi znaki, ki opozarjajo na nevarno popuščanje moralne napetosti in ki se pogosto izjalovijo v izpad kriminalne politike. Še večje skrbi povzročajo novi pojavi ekstremizma, nacionalizma, škvadrizma in nasilja. Danes — je nadaljeval Berzanti — še posebno obsojamo izraze, ki so bili izrečeni na nekem shodu v Trstu in ki so hudo žaljivi za tu živečo slovensko manjšino ter prav tako hudo ogrožajo demokratične pravice, katere Slovincem priznava republiška ustava. Zaradi tega slovesno potrjujemo obveznost dežele, da bo zaščitila in utrdila pogo-

IZJAVA OSEBJA DRŽ. UČITELJIŠČA »A. M. SLOMSEK«

Osebjem Državnega učiteljišča s slovenskim učnim jezikom »A.M. Slomšek« ob obžalovanju vrednem dogodku, ko je bil izvršen atentat na šolo v ulici Caravaggio 4:

obsoja

podlo dejanje, da so se atentatorji lotili slovenske šolske ustanove in povzročili veliko materialno škodo;

ugotavlja

da je bilo zločinsko dejanje namenjeno kaljenju mirnega sožitja in bi lahko povzročilo tudi človeške žrtve;

zahteva

od odgovornih oblasti, da odkrijejo zločince, njih gospodarji, izvrševalce in lujskače ter da jih kaznujejo za njihova mračna dejanja in da uspešno poskrbijo za varnost mladine in vsega šolskega osebja.

—O—

ZDRUŽENJE SLOVENSKE MEDICINCE V TRSTU

Ob podlih fašističnih grožnjah in napadih na Slovence opozarjamo slovenski medicinci v Trstu na odgovornost, ki jo varnostnim in političnim oblastem nalagajo določila republiške ustave tako glede zaščite narodnostnih manjšin kakor glede temeljnih protifašističnih obveznosti.

S svoje strani naglašamo, da bomo znali v vsakem primeru izpričati zvestobo demokratični enotnosti med Slovenci in Italijani in izročili skupnega protifašističnega odpora.

ODBOR STARŠEV OBSOJA PODLI BOMBNI ATENTAT NA ŠOLO

Združenje staršev na učiteljišču »Anton Martin Slomšek« v imenu vseh staršev dijakov učiteljišča ostro obsoja divjaški in podli atentat na našo šolo v ulici Caravaggio, poziva vso javnost, naj se še bolj strne v obrambo slovenskega šolstva, in zahteva od oblasti, naj storijo vse, kar je v njihovi moči, da bodo atentatorji čimprej odkriti in kaznovani. To ni bil le atentat na slovensko šolo, ampak tudi na demokracijo, ki jo hočejo taki zločinci izpodkopati, da bi obnovili na njenih razvalinah režim nasilja in terorja.

SPOMINSKA SLOVESNOST ZA STANKOM VUKOM

Društvo slovenskih izobražencev v Trstu bo priredilo v ponedeljek 6. maja ob 20.15 Vukov večer ob 30. obletnici njegove smrti.

V prostem razgovoru o Stanku Vuku kot človeku in ustvarjalcu bodo sodelovali njegovi osebni znanci Lino Legiša, Milko Matičetov in Boris Pahor. Na sporedu so tudi recitacije članov Radijskega odra.

Večer bo v dvorani Slovenske prosvete v Donizettijevi ulici 3, I. nadstropje.

RAZSTAVE

V galeriji Kraške hiše v Velikem Repnu je odprta razstava akvarelov Roberta Hlavatyja, v galeriji Forum pa razstavlja slikar Enzo Brunori.

Izjava akademikov in dijakov

V soboto zvečer je eksplozija opustošila stavbo slovenskih šol pri Sv. Ivanu. Črne senice iz preteklosti, za katero je vse pošteno prebivalstvo teh krajev upalo, da je dokončno za nami, stopajo na dan prav v dne, ko obhajamo obletnice vrste groznih zločinov fašistične diktature, ko država doživlja globoko krizo in ko se kalijo odnosi med Italijo in Jugoslavijo. Desni skrajneži, ki jim je nasilje sredstvo političnega boja in narodnostna mržnja eno izmed vodil, so že pred dnevi na javnem shodu po svojem kolovodiji napovedali svoje bodoče podvige. Značilno je, da so začeli s šolo, kjer se vzgaja slovenska mladina.

Člani Slovenskega kulturnega kluba iz Trsta in Slovenskega katoliškega akademskega društva iz Gorice izražamo svoje ogorčenje nad tem dogodkom. Od oblasti zahtevamo, da končno spravijo za zapahe vse odgovor-

ne: od pdopihovalcev na javnih shodih do materialnih izvršilcev. Tragikomično je, da ne: od podpihovalcev na javnih shodih do ki eni in isti fašisti, za katere bi človek mislil, da je družba pred njimi že zdavnaj varna. Odločno zahtevamo, da se spoštuje zakon Scelba iz leta 1952, in z grenkobo ugotavljamo, da so stranke, ki z besedami obsojajo fašizem, le z eno izjemo soglasno odobrile zakon, ki tudi neofašistom dodeljuje mogočna finančna sredstva iz javnih skladov. Od tistih strank bi tudi pričakovali večje jasnosti in odločnosti glede vprašanja meje z Jugoslavijo, ki je dokončna. Prepričani smo, da vsi ti dogodki ne bodo načeli ozračja strpnosti in razumevanja, ki se v zadnjih letih s težavo vzpostavlja v naših krajih.

Člani SKK in SKAda se zavedamo, da se pravičnost in mir ne prestopata gradita, pri tem mora vsak izmed nas doprinesiti svoj delež.

Ogorčene obsodbe

Tudi goriška javnost, italijanska in slovenska, zlasti dijaki in profesorji vseh šol so z velikim ogorčenjem obsodili atentat na slovensko šolo pri Sv. Ivanu v Trstu.

V torek dopoldne je enotni dijaški odbor priredil mogočno protestno manifestacijo in spreved dijakov vseh goriških šol, italijanskih in slovenskih, ki se je razvil od Korna preko Travnika in dalje po mestu. V sprevedu so dijaki nosili slovenske in italijanske transparente z gesli proti fašizmu in podpiranju mirnega sožitja med Italijani in Slovenci v teh obmejnih krajih.

Naši in italijanski dijaki so mirno in resno manifestirali za pravo demokracijo in dobro sosedstvo.

PROGLAS DIJAKOV

Enotni dijaški odbor vseh treh slovenskih srednjih šol v Gorici ogorčeno obsoja fašistični atentat na slovensko šolo v Trstu.

Almirante je v govoru v Trstu, ki ga je imel prejšnji teden, hujskal na uničevanje slovenskega »bacila«. Fašistični zločinci so začeli dobesedno slediti izrečenim besedam svojega voditelja.

Zato slovenski dijaki v Gorici zahtevamo od ustreznih oblasti, da preprečijo take fašistične provokacije in da začnejo izvajati zakon Scelba iz leta 1952, ki prepoveduje reorganizacijo fašistične stranke.

PROTEST SLOVENSKIH ŠOLNIKOV V GORICI

Slovenski šolniki, zbrani na zborovanju, ki ga je sklical Sindikat slovenske šole v Gorici dne 29. aprila, so sprejeli naslednjo

RESOLUCIJO

Navzoči so z ogorčenjem vzeli na znanje vest o podlem atentatu na sedež slovenskih šol pri Sv. Ivanu v Trstu. Ob tem zločinskem dejanju protislovenskih sil v naši deželi

OBSOJAJO

hujskaški govor neofašističnega kolovodje Almiranteja, ki je v svojem znanem govoru v Trstu podžgal protislovenske skrajneže h genocidu na Slovence;

odgovorne oblasti, ki dopuščajo slična nedemokratična izzivanja; zločinski atentat pri Sv. Ivanu, v katerem vidijo posledice Almirantejevega hujskanja.

Z obžalovanjem ugotavljajo, da sta italijanska televizija ter nacionalni program italijanskega radija v svojih oddajah ta atentat popolnoma zamolčala ter s tem prikrila fašistični zločin širši italijanski javnosti.

ZAHTEVAJO

naj pristojne oblasti prepovejo vsako hujskanje zoper mirno sožitje med državljani obeh narodnosti v naši deželi;

naj prepovejo vsako javno zborovanje misovskim kolovodjem v tukajšnjih obmejnih provincah;

naj uvedejo kazenski postopek proti poslanecu Almiranteju;

naj se resno in hitro izvede preiskava in se izsledijo krivci atentata ter se po zakonu kaznujejo;

javna sredstva obveščanja naj s svojim molkom ne dajejo potuše fašističnim zločincem; slovenske javne ustanove, zlasti šole, naj se varnostno zaščitijo;

parlament naj čimprej izglasuje zakon o

globalni zaščiti slovenske skupnosti v Italiji.

POZDRAVLJAJO

vse demokratične sile v naši deželi, ki so pokazale solidarnost s Slovenci v italijanski republiki ob podlem atentatu na slovenske šole v Trstu.

—o—

OBČINSKI ZBOR V NOVI GORICI

V Novi Gorici se je v ponedeljek sestavila nova občinska skupščina (zbor). Za predsednika občinske skupnosti (župan) je izvoljen po delegatskem pravilniku Jože Sušmelj, izvedenec v socialnem pravu. Občinski zastopniki so si razdelili tudi druge funkcije.

Tudi med novimi občinskimi možmi je v veljavi mnenje, da so obojestransko potrebni utrjeni prijateljski in dobrososedski stiki s »staro Gorico«.

STANIČEVA PROSLAVA

V Kanalu ob Soči pripravljajo veliko proslavo za dvestoletnico rojstva narodnega buditelja Valentina Staniča.

Proslava bo 12. maja ob enajsti uri pred spomenikom na Kanalskem trgu. Nadaljevala se bo ob dvanajsti uri pred Staničevo rojstno hišo v Bodrežu.

NOVA ZORZUTOVA KNJIGA

V založbi celjske Mohorjeve družbe je te dni izšla pesniška zbirka našega rojaka in kulturnega ustvarjalca Ludovika Zorzuta. Zbirki je naslov »Ptička bregarca«. V kratkem bo v razprodaji tudi v naših knjigarnah.

Danes samo objavljamo izid te knjige našega sodobnega najstarejšega pesnika, ki je znan zlasti kot pesnik naših gora in Brd.

K njegovemu delu se bomo še povrnili.

ZVEZA SLOVENSKE KATOLISKE PROSVETE V GORICI OBSOJA ATENTAT NA SLOVENSKE ŠOLE V TRSTU

Odbor ZSKP v Gorici, zbran na izredni seji 29.4.1974, je z vso odločnostjo obsodil zločinsko dejanje fašističnih teroristov na slovenske šole pri Sv. Ivanu v Trstu. Prepričan je, da je atentat neposredni sad nedavnega škovanja misovskega prvaka Almiranteja v njegovem nastopu v Trstu. Zato poziva vse odgovorne oblasti, da čimprej poiščejo krivce in jih po zakonu obsodijo ter za naprej preprečijo nastope, ki rodijo taka dejanja. Zahteva, da se že enkrat vse demokratične sile strnejo in dosežejo razpust MSI-DN, ki izhaja iz fašistične stranke in bi zato po ustavi ne smela obstajati.

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU - SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA V GORICI in ZVEZA SLOVENSKE KATOLISKE PROSVETE V GORICI v sodelovanju z USTANOVNO ZA UMETNIŠKE PRIREDITVE EMAC iz GORICE

Henrik Ibsen

STRACHOV I

drama v treh dejanjih

Scena: Sveta Jovanovič

Kostumi: Marija Vidau

Režija: ANDREJ HIENG

V četrtek, 9. maja ob 20.30 v gledališču »G. Verdi« v GORICI (Abonma red A - mesto, okoliški in mladinski)

Prevrat, ki ga je prejšnji teden izvedla vojaška skupina generala Spínola, je prvič po polstoletju omogočil svobodno praznovanje 1. maja na Portugalskem. Vse kaže, da se Portugalska vrača v demokracijo, ker je omogočeno obnavljanje političnih strank.

Hujše kot bomba

(Nadaljevanje s 1. strani)

najvišjih direktnih in indirektnih organih in posebno v njenem poročevavskem omrežju? Znano je, da temelji demokracija predvsem na svobodi in objektivnosti informacij in da je ogrožena povsod, kjer take svobode ni ali je omejena, povsod, kjer je poročanje manipulirano. Smo torej v Italiji že tako daleč in to ravno pod levosredinsko vlado, katere funkcija naj bi bila prav ta, da zavaruje demokratične svoboščine proti totalitarnim pritiskom in predvsem tistim z desne, ki postajajo vse nevarnejši? Ali je začela ta vlada, ki jo tvorijo KD, PSI, PSDI in PRI (ki jo podpira od zunaj, v parlamentu), že omahovati pri izpolnjevanju te funkcije? Ali pa je napravila izjemo le tokrat, ker gre za Slovence, za slovensko šolo? Da se v vsedržavnih televizijskih poročilih ne bi zaslišali besedi »slovenska manjšina«?

Že večkrat smo v našem listu opozorili na čudno avtoritarne in demagoške vzgibe te Rumorjeve vlade, za katere prihajajo pobude nedvomno iz političnih tajništev strank. To novo zelo resno dejstvo — molk o atentatu na slovensko šolo — nam dokazuje, da se nismo motili. Ali gre za kravjo kupčijo med KD in MSI v zvezi z referen-

mom? Je postala KD pod Fanfanijem mehka za pritiske s strani novofašistov, ker vidi v njih zaveznike pri glasovanju v referendumu in se jim mora izkazati na nek način hvaležna in uslužna? Slutimo — sicer pa je to potrdil Almirante sam v svojem govoru — da je bila skrajna desnica, predvsem seveda MSI, tista, ki je izsilila politiko napetosti z Jugoslavijo, bedasto smešne note o taki zakopani zadevi, kot je bivša cona B, in to v škodo politike mirnega in prijateljskega sožitja z Jugoslavijo, ki je bilo ne le v interesu obmejnega prebivavstva, ampak obeh držav in Evrope, ki želi mir. In zaradi takega tihega zavezništva z MSI italijanska televizija ni registrirala niti Almirantejevih groženj proti Slovincem v Trstu, niti bombnega atentata fašistov na slovensko šolo. Koncesije fašistom na račun Slovencev se pač morda zdijo vladi in njenim ljudem v vodstvu televizije najbolj poceni in najmanj obvezujoče in kompromitirajoče...

Torej zdaj vemo, kakšna je ta levosredinska vlada in kakšno demokracijo ima v mislih.

Vsekakor vidimo Slovenci v tem žaljivem molku televizije o bombnem napadu na slovensko šolo še hujše in bolj zlovesče dejstvo kot bomba samo.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Drugi zbornik »Carinthie«

Svoj čas smo že objavili poročilo o prvem izmed obeh novih zbornikov »Carinthia«, ki ju je izdalo Zgodovinsko društvo za Koroško v Celovcu s pomočjo koroške deželne vlade. Drugi, 162. zbornik za leto 1972 je še obsežnejši in šteje nad 500 strani. Razdeljen je v tri dele.

V prvem delu so razprave, ki zadevajo zlasti stolnico v Krki (Gurk) na Koroškem, ki jo je dala sezidati sveta Hema. Napisane so resnično strokovno in na osnovi najnovejših raziskav, tako da delno popravljajo zmote starejših umetnostnih zgodovinarjev pri tolmačenju tamkajšnjih fresk. Za slovenske zgodovinarje je morda najzanimivejša razprava Walterja Kocha o napisih na starodavnih freskah na Koroškem, posebno v Krki. Vse razprave so ilustrirane s številnimi fotografskimi posnetki in risbami.

V drugem delu obravnava Alfred Ogris sedanje stanje cerkvenih arhivov na Koroškem, ki so delno ogroženi posebno v tistih farah, ki so zaradi pomanjkanja duhovnikov nezasedene. To pa so ponavadi najstarejše fare, kjer hranijo najdragocenejše arhive. Marsikaj je sploh že izgubljeno. Nedvomno vsebujejo ti arhivi veliko ta-

kega, kar je pomembno tudi za slovensko zgodovino, saj so imele skoro vse te fare nekdanje slovensko prebivalstvo, če ga nimajo še danes. Dokaz, da na Koroškem take probleme resno obravnavajo in s pogledom daleč v prihodnost, pa lahko vidimo v tem, da govori avtor že o jubilejnem zborniku za tisočletnico krške škofije, ki jo bodo obhajali komaj leta 2072. Alfred Ogris piše tudi o datiranju najstarejšega ohranjenega urbarja proštijškega kapitlja v Velikovcu. Ogris dokazuje, da spada urbar v prva tri desetletja 15. stoletja. Takrat so bile še vse vasi, ki jih urbar obravnava, slovenske, kot so po večini še danes, kot npr. Kneža itd. Urbarji so za zgodovinske raziskave zelo važni in tako je jasno, da je tudi ta urbar velikega pomena za zgodovino slovenske Koroške. Friederike Zaisberger je prispevala razpravo o proštijškem kapitlu pri Gaspel Sveti v drugi polovici 15. stoletja, Johannes Gavignan piše o zgodovini velikovških avguštincev-eremitov v razdobju 1550-1616. Miroslav Ostravsky pa prikazuje vizitacijo patriarha Francesca Barbaro na južnem Koroškem v letih 1593 in 1594, pri čemer navaja tudi slovensko zgodovinske literature in oglejske arhive. Neka druga avtorica je zajela snov z istega področja in piše o obupnih patriarhovih poskusih za ponovno katolizacijo fare sv. Jakoba v Beljaku in za ponovno pokatoličanje prebivalstva v Zilski dolini, pri čemer pa je nastala celo nevarnost oboroženega kmečkega upora.

S tem smo imenovali samo najzanimivejše razprave drugega dela. V zadnjem delu pa je aktualna za nas razprava Winifrieda Stelzerja, ki je našel najstarejši dokument o t.i. romanju na štiri gore na Koroškem na Gosposvetskem polju. Ta dokument je nekako iz leta 1500 in je za več kot sto let starejši od najstarejšega do sedaj znane. Na žalost je avtor zelo tendenčen in znanstveno neresen. Ker je v dokumentu rečeno, da se je udeleževalo romanja veliko žensk in da so hodile bose, fantazira Stelzer o »prvotni kultni

nagoti žensk, da bi si pridobile rodovitnost« in podobno. Dejansko pa gre za čisto enostavno dejstvo, da so ljudje nekdanj hodili v glavnem bosi, čevlje so si obuli samo pozimi, zlasti če so šli k maši, in ker jih niso bili navajeni nositi — bili so tudi zelo slabe kvalitete, namreč iz svinjskega usnja — so jih žulili, zato so zlasti na daljšo pot šli vedno bosi, kar delajo še danes stari kmetje in kmetice na Štajerskem, ko gredo na daljšo, zlasti božjo pot npr. na Ptujsko goro ali na Svete gore ob Sotli. Očitno je, da avtorju sploh ne gre za to, da bi videl v romanju na štiri gore normalno romanje slovenskega koroškega ljudstva, ampak hoče prikazati tudi on, kot že drugi nemško-koroški avtorji, to romanje kot ostanek poganskega izročila iz davnega časa pred prvim pokristjanjenjem na Koroškem v f.j.

(Dalje na 8. strani)

—o—

PLES TATOV

V nedeljo je SKK priredil gostovanje Amaterske dramske skupine »Mirko Filej« iz oGrice v Marijinem domu v Dojanu.

Komedijo »Ples tatov« Jeana Anouilha je zrežiral Emil Aberšek. Igrali so: Silvan Kerševan, Danilo Cotar, Dario Frandolič, Viktor Prašnik, Metka Klanjšček, Marilka Koršič, Lidija Jarc, Roman Di Battista, Tomek Vetrh, Niko Klanjšček. Glasbeno opremo je oskrbel Andrej Bratuž.

Mladi goriški igralci te amaterske skupine so pod spretno roko veččega režiserja pokazali zelo tekočo in sproščeno igro; nekateri med njimi so že izstopali s svojim nedvomnim igralskim darom, medtem ko so drugi prizadevno pristopili k svojim vlogam, ki glede na spretnega in kar zahtevnega francoskega avtorja vsekakor zahtevajo od postvarjalca že precejšnjo igralsko rutino. Gledavci so mlade umetnike nagradili z živahnim aplavzom, kar je dokaz, da so bili resnično zadovoljni s predstavo. Takšnih gostovanj si vsekakor v Trstu še želimo.

Prihodnjič bo v SKK na sporedu film »Umreti od ljubezni«. Začetek ob 19.15. Vabljeni!

Protesti šolskih sindikatov

(nadaljevanje s 1. strani)

Volitve omenjenih zastopnikov bodo 28. maja. Posebna razprava o volitvah bo na sindikalnem sestanku, ki bo v torek 14. maja ob 18.30 v Gregorčičevi dvorani in na sestankih v šolskih prostorih.

SEJA SINDIKATA SLOVENSKE ŠOLE

V petek 3. maja ob 17. uri se bo sestal odbor sindikata in razpravljal o poteku splošne stavke ter o volitvah v deželne komisije za slovenske šole. Odborove seje se lahko udeležijo tudi člani.

ZAHVALA SINDIKATA SLOVENSKE ŠOLE

Splošna stavka, ki jo je sklical sindikat je uspela; k temu uspehu so prav gotovo pripomogle tudi državne sindikalne konfederacije CGIL, CISL - SINNASCEL - UIL, razne antifašistične organizacije in še posebej dijaki slovenskih in italijanskih srednjih šol ter njihove mladinske organizacije. Vsem se sindikat priskrbo zahvaljuje za izkazano solidarnost v mogočni protestni manifestaciji. Posebna zahvala naj gre še sindikatoma kovinarjev in pristaniščnikov, raznim političnim predstavnikom, slovenskim županom in starem dijakov.

—o—

Avtonomni sindikat slovenske šole je na svoji izredni seji, dne 29. aprila ob gnusnem atentatu na stavbo slovenske šole pri Sv. Ivanu, sprejel naslednjo protestno

resolucijo

Avtonomni sindikat slovenske šole ogorčeno protestira ob ponovnem atentatu na slovensko šolo pri Sv. Ivanu in poziva vse odgovorne oblasti, da nemudoma zatro tako nizkotna dejanja in kaznujejo mandatarje in izvrševalce takih zločinskih dejanj, ki kalijo mir in sožitje med tu živječima narodoma. Obenem poziva oblasti, naj poskrbijo za osebno varnost naše mladine in vsega osebja slovenskih šol.

Zadnja premiera Slovenskega gledališča

V petek, 3. maja ob 20.30 bo dalo Stalno slovensko gledališče svojo zadnjo premiero abonmajskega sistema v letošnji sezoni v Kulturnem domu v Trstu. V režiji Andreja Hienga, na sceni Svete Jovanoviča ter v kostumih Marije Vidau bo uprizorilo Ibsenove »Strahove«, ki so se zadnjič pojavili na slovenskem odru pred dvanajsetimi leti.

Helena Alving (Leli Nakrstova), ena od tolikih Ibsenovih ženskih figur, se nam v »Strahovih« kaže kot nesrečna ženska, ki je morala potlačiti svojo ljubezen do pastora Mandersa (Rado Nakrst). Dolgo, preveč let je molčala in tiho prenašala svojo nesrečo. Toda ko ji končno uspe spregovoriti, kaj se zgodi? Nič. Manders molči in izginje. Pri tem je treba opozoriti, da se Ibsenovi junaki medsebojno ne spopadejo: spopadejo se le z usodo, s svojo dušo, z neko tiho, neizrečeno bolečino, ki ne pozna leka. V tem procesu proti samemu sebi Ibsenov junak nima nobenega izhoda, zakaj sodbo so izrekli, še preden bi se ta morala pričeti. Tu ni prostora ne za branilce, ne za sodnike. Obtoženec je sam in se le na videz izpoveduje drugim. V resnici pa se izpoveduje le samemu sebi in si prav tako sam izreče sodbo.

V Ibsenovih »Strahovih« nastopajo, poleg ome-

njenih, še Anton Petje, Bogdana Bratuževa in Silvij Kobal.

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Kulturni dom

Henrik Ibsen

STRACHOVI

drama v treh dejanjih

Scena: Sveta Jovanovič

Kostumi: Marija Vidau

Režija: ANDREJ HIENG

V petek, 3. maja ob 20.30 - Abonma red A - premierski

v soboto, 4. maja ob 20.30 - Abonma red B - prva sobota po premieri

v nedeljo, 5. maja ob 16. uri - Abonma red C - prva nedelja po premieri

v ponedeljek, 6. maja ob 16. uri - Abonma red H in red J

v torek, 7. maja ob 17. uri - Abonma red J in red K

v sredo, 8. maja ob 20.30 - Abonma red D - mladinski v sredo in red E - mladinski v četrtek

v petek, 10. maja ob 20. uri - Abonma red G

v nedeljo, 12. maja ob 16. uri - Abonma red F - okoliški

Gospodarski položaj v Italiji in EGS

V zvezi z gospodarskim razvojem v Italiji opozarjamo na poročilo osrednjega statističnega zavoda ISTAT za prvo trimesečje 1974. Kosmati narodni dohodek se je v omenjenem času na podlagi stroškov faktorjev povečal za približno tri odstotke. Če upoštevamo razne korektivne činitelje, je mogoče ugotoviti, da je stopnja rasti znašala realno 7,5 odst. Vendar gre pri vsem tem za primerjavo s prvim trimesečjem lani, ko je bila industrijska proizvodnja nizka zaradi nezadostnega povpraševanja in številnih stavk. Podobno je bilo s kmetijsko proizvodnjo, čeprav prvi meseci leta zanjo niso značilni. Strokovnjaki predvidevajo, da bo na splošno narodni dohodek v Italiji letos dosegel porast 5 odst., kar bi bilo v skladu z gospodarskim programiranjem in petletko 1971-75. Večji del porasta bo odpadel na začetek leta. V prvih dveh mesecih letos se je namreč industrijska proizvodnja dvignila za 17,4 odst. Prvi podatki za marec kažejo enak porast za ta mesec. Lani se je industrijska proizvodnja povečala samo za 8,3 odstotka.

Gospodarski porast v prvem četrtletju letos je treba postaviti v okvir raznih vladnih stimulativnih ukrepov za proizvodnjo in po drugi strani za pobijanje inflacije. Medtem vlada pripravlja še nadaljnje zakone.

Boleča točka italijanskega gospodarstva kot tudi nekaterih drugih držav ostaja inflacija z naraščanjem cen. Cene na drobno so se v prvih dveh mesecih letos dvignile za skoraj 4 odstotke, kar je največja hitrost v zadnjih 20 letih v Italiji. Iz tega sklepajo, da se bo premična lestvica plač povečala vsaj za deset točk. Italija je na prvem mestu v Zahodni Evropi po inflaciji v zadnjih mesecih. Od januarja 1973 do januarja 1974 so se cene na drobno v Italiji dvignile za 13,2 odst., v Veliki Britaniji za 12 odst., v Švici za 11,6 odst., v Franciji za 10,3 odst., v Norveški za 9 odst., v Švedski za 8,3 odstotka, v Avstriji za 8 odstotkov, v Belgiji za 7,5 odstotka ter v Zahodni Nemčiji za 6,6 odst.

Po drugi strani pa je Italija tudi na prvem mestu po stroških za delovno silo. Ti stroški so se dvignili v Italiji leta 1973 za 13 odstotkov, v Danski za 9 odstotkov, v Franciji in Belgiji za 8 odstotkov, v Nizozemski za 7,5 odstotka, v Zahodni Nemčiji za 6 odstotkov ter v Irski in Veliki Britaniji za 5 odstotkov.

Minimalne delavske plače so v Italiji od januarja 1973 do januarja 1974 napredovale za 26,8 odst. v kmetijstvu, za 21,5 odst. v in-

ZA AVTOMOBILISTE

Pretekla nedelja je bila zadnja z omejenim osebnim avtomobilskim prometom. V nedeljo so vozili avti s parno številko na tablici. Vse prihodnje nedelje in praznike skozi vso pomlad in poletje do jeseni pa ne bo več omejitev in bo dovoljen promet z vozili vseh izvidnih tablic, lihim in sodimi števili.

Kaže pa, da se osebni avtomobilski promet ne bo močnejše razvil, ker se bo pogonsko gorivo precej podražilo.

dustriji, za 28,8 odst. v trgovini ter za 32,4 odst. v prevoznem sektorju.

Pa pogledimo še naraščanje življenjskih stroškov v naši deželi. Med mesti Furlanije-Juljske krajine je v obdobju december 1972 - december 1973 zabeležil največji porast življenjskih stroškov Videm. V Vidmu so se namreč omenjeni čas življenjski stroški dvignili za 15,5 odst., kar presega vsedrzhavno poprečje, ki je znašalo 12,3 odstotka. Preko tega vsedrzhavnega povprečja so šli življenjski stroški tudi v drugih glavnih krajih dežele: v Gorici je porast znašal 14,5 odst. Če vzamemo za izhodišče leto 1970, z osnovo sto, pa so cene najbolj poskočile v Trstu. V našem mestu je zadevni indeks konec lanskega leta znašal 131,4, v Vidmu in Gorici 130,8 ter v Pordenonu 129,4. Vsedrzhavni indeks je bil 129,1.

Težave italijanskemu gospodarstvu povzroča tudi primanjkljaj v plačilni bilanci s tujino. Italija in Francija, ki imata precejšnje zaloge zlata, sta posredovali pri Evropski gospodarski skupnosti za spremembo cene te kovine. V francoskih rezervah odpade 52 odstotkov na zlato in v italijanskih celo 64 odstotkov. Ostalo so seveda trdne valute.

Evropska gospodarska skupnost je za olajšanje primanjkljaja v plačilni bilanci Italije in Francije dovolila narodnim bankam, da kupujejo in prodajajo zlato med seboj ter na svobodnem tržišču, po cenah, ki so različne od uranega tečaja. Uradna cena zlata znaša 42,2 dolarja za unčo, medtem ko je na svobodnem tržišču presegla 172 dolarjev. Italijanski in francoski primanjkljaj se

je povečal predvsem zaradi podražitve petroleja in drugih surovin na svetovnih trgih.

Zakladni minister Colombo je pojasnil, da omenjeni ukrep pomeni samo nekako računovodsko ovrednotenje zlata, ker se vloga zlata v mednarodnem monetarnem sistemu ne bo povečala. Zlato ni več v denarnem sistemu kot merilo vrednosti, marveč samo kot blago podobno kateremukoli drugemu. Za preprečenje vsakega nesporazuma je Evropska gospodarska skupnost precizirala, da transakcije zlata med narodnimi bankami in na svobodnem tržišču nikakor ne bodo smele privedi do povečanja sedanjih količin zlata v deviznih rezervah držav. Evropska gospodarska skupnost bo o zadevi pričela pogajanja tudi z Združenimi državami, ki imajo v svojih rezervah največji odstotek zlata.

—o—

GOSPODARSKI ODNOSI MED ITALIJO IN JUGOSLAVIJO

(Nadaljevanje s 3. strani)

padlo 5 milijard na italijanski uvoz ter 8,1 milijarde na izvoz. Prebitek za Jugoslavijo se je znižal od 5,6 milijarde na 2,4 milijarde lir. Uvoz na Tržaško je lani nazadoval zlasti zaradi zmanjšanja dobav jugoslovanskega mesa in žive govede. V nasprotno smer je tržaška pokrajina izvažala predvsem proizvode kovinske mehanične industrije, tekstil, kemikalije in razne druge industrijske izdelke. Kot rečeno, je Jugoslavija tudi lani izvažala v tržaško pokrajino predvsem kmetijsko-živilske proizvode ter proizvode gozdarstva in rudarstva. Dvignile so se pa tudi pošiljke polizdelkov ter končnih proizvodov, predvsem tekstilnih in kemijskih.

Moj »NE« pri ljudskem glasovanju

Odkrito povedano, se mi upira, zdaj, v l. 1974, razmišljati, ali je zakon o razporoki potreben ali nepotreben, koristen ali škodljiv. Vse civilizirane države, tako na Vzhodu kot na Zahodu, imajo že davno zakone o razporoki. Se celo stara katoliška avstroogrška monarhija je imela že pred letom 1918 zakon o razporoki. Pri nas pa šele razmišljamo, ali je prav, da ta zakon obstaja li ne. Nasprotniki razporoke trdijo, da italijanski narod še ni zrel za tak zakon. S tako trditvijo pa dajejo svojemu narodu pečat nezrelosti. Če pa so kljub temu razpisali ljudsko glasovanje, pomeni, da računajo prav z nezrelostjo nroda, ki naj bi z referendumom odpravil zakon o razporoki. Te svoje račune skrivajo pod nekaj demokratičen plašč: ljudstvo naj odloči, ljudstvo naj bo suvereno, naj se zgodi njegova volja.

Na demokratičnost tega referenduma pa meče čudno luč dejstvo, da se zanj najbolj navdušujejo taki znani demokrati, kakor so fašisti (pred kratkim je prav v Trstu fašist Almirante povedal, kako si zamišlja ureditev slovenskega vprašanja) ali pa najbolj nazadnjaški krogi katoliške Cerkve. Sicer ni nič čudnega, da so se v zvezi z razporoko oboji znašli na istih pozicijah, saj so že v Mussolinijevih časih sklenili pogodbo, ki je dajala Cerkvi tudi v pogledu zakonskih zvez veliko oblast. S pomočjo najbolj neosveščenih in

zaostalih ljudskih plasti, posebno z italijanskega juga, skušajo ti krogi razveljaviti pred tremi leti v parlamentu sprejeti zakon o razporoki. Računajo, da bo takih glasov več, kakor pa naprednejših in resnično demokratičnih. Tako upajo, da bodo vsilili svojo voljo ostalim državljanom in odvzeli omenjeni zakon manjšini, ki je pač pogrešila pri izbiri svojega zakonskega druga. Pozablajo pa, da vsiljevanje volje večine nemočni manjšini ni demokracija. Kakor ne bi bila demokracija, če bi, recimo, jutri v Italiji z ljudskim glasovanjem odločili, da naša slovenska manjšina nima pravice do svojih šol in drugih institucij. Kot narodna manjšina moramo že v načelu odklanjati kakršnokoli nasilje večine nad manjšino.

Referendum 12. maja zato ni demokratična pobuda, ker hoče odvzeti majhnemu delu prebivalstva možnost, da si ponovno uredi svoje družinsko življenje. Zakon o razporoki namreč nikogar ne sili v razporoko, daje pa nekaterim nesrečnejšem možnost, da si uredijo svoje življenje. Zato je zakon o razporoki človekoljuben zakon. In zato je več kot razumljivo, da so fašisti proti njemu.

Nasprotniki pravijo tudi, da je sedanji zakon slab in pomanjkljiv. To radi verjamejo. Pri nas je marsikateri zakon slab in ne-
(dalje na 8. strani)

Moj »NE«

(Nadaljevanje s 7. strani)

popoln in še slabše se izvaja. To ni nič novega. Če je slab, ga je možno tudi popraviti in izpopolniti. Ne pa odpraviti! Za tako delo so poklicani juristi vzgojitelji in tudi strokovnjaki.

Tri leta so že minila, odkar je ta zakon stopil v veljavo in če bi bil res tako škodljiv, bi se posledice že morale pokazati. A zgodilo se ni nič. Na razpolago so uradni podatki ISTATa. Prvo leto je bilo predloženih 55.000 prošelj za razporoko. Mnogi so pač že leta in leta čakali na ta zakon, zato so takoj pohiteli. Že naslednje leto 1972 je število prošelj padlo na 21.000, v letu 1973 pa na 15.000. Skoro dve tretjini prošelj se je nanašalo na zakonske zveze, sklenjene pred letom 1951, se pravi več kot dvajset let prej. Od 55.000 obravnavanih primerov jih je bilo kar 37.000 (tri četrtine), kjer se problem otrok sploh ni postavljaj, bodisi zato ker so bili zakonci brez otrok, bodisi ker so otroci že odrasli.

V treh letih je bilo torej predloženih skupno približno 91.000 prošelj po vsej Italiji. Zaokrožimo v korist nasprotnikov razporoke to število kar na 100.000. Upoštevajmo, da se vsaka prošnja nanaša na dve osebi in dobimo 200.000. Pri nad 55 milijonskem narodu predstavlja 200.000 prebivalcev komaj dobro tretjino procenta. In sicer tretjino procenta bi hoteli z referendumom onemogočiti normalno življenje. No, taki so človekoljubni cilji tega glasovanja. Italijanski državljani so z razmeroma majhnim številom prošelj za razporoko pokazali, da so zreli za tak zakon, vsiljuje pa se nam vprašanje, koliko so zreli tisti, ki so ta referendum hoteli in ki se zavzemajo, da bi se razporoka v Italiji odpravila.

O zrelosti in nezrelosti bi pripomnil še sledeče: ali mislijo nasprotniki razporoke, da je človek pri dvajsetih in tridesetih letih dovolj zrel, da sklene za vse življenje tako nerazvezljivo zvezo, ni pa dovolj zrel pri štiridesetih ali petdesetih letih, da bi tako zvezo razveljavil. Če naj je zakonska zveza res tako nepreklicna, ali postopa cerkvena oblast pri porokah s primerno previdnostjo in se prej temeljito prepriča, da sta partnerja v resnici dobro pretehtala svoj korak v skupno življenje? Človeku gre kar na smeh, če pomisli, kako brezskrbno in lahkomišno se take reči delajo. Tudi cerkvene formalnosti so minimalne. In koliko zvez se sklene, ker se mora (in bi jih drugače sploh ne bilo), ker je ona zanosila, zato ker sta »nečistovala« in se nista posluževala kontracepcijskih sredstev, ki jih sicer Cerkev prepoveduje? Tudi taka zveza, ki je posledica mladostne prešernosti, naj bi bila sveta? Tudi če on kasneje postane zločinec, pijanec ali blaznež? Res človekoljubni načrti tistih, ki so hoteli ta referendum.

Svoje misli bi zaključil z ugotovitvijo, da je že razpis tega referenduma sramota za italijansko državo in narod in da bo še večja sramota, če bi pri tem glasovanju, s pomočjo najbolj zaostalih volilcev prevladale srednjeveške teze o družinskem življenju. Ne pozabimo, da pomeni zmaga zagovornikov razporoke rešitev in ureditev marsikatero družine.

Ubaldo Vrabec:

Aktualnost odporniškega gibanja

(IZVAJANJA PREDSEDNIKA VLADE)

Pretekli teden je bila glavna pozornost posvečena proslavam za 29. obletnico osvoboditve.

Ministrski predsednik Rumor je govoril v Padovi. Poudaril je, kako hoče demokratična država zajamčiti proti povzročiteljem nasilja idealne vrednote, ki so se rodile v odporniškem gibanju ter tvorijo osnovo republiške ustave.

Država — je nadaljeval ministrski predsednik — zdaj potrebuje splošni moralni upor proti tistim, ki skušajo oslabilo zaupanje v moč in vrednost demokracije. So ljudje, ki oznanjajo red brez svobode. So sile, ki so izbrale pot kriminalnih provokacij. Ustvariti skušajo ozračje nestrpnosti, ki ogroža državljane, ter predstavljajo izzivanje proti demokratični državi. Mi to izzivanje sprejemamo ter se bomo brez negotovosti borili proti vsaki obliki nadvladovanja in nasilja. Kriminalna nasilja — je opozoril Rumor — so se razplamtela prav te dni, ko mora država reševati težka vprašanja ter smo tudi pred civiliziranim soočenjem v okviru ljudskega glasovanja. Nekateri skušajo prikazati položaj v državi za drugačen, kot je v resnici. Ne prikrivamo si težav boja v državi, ki jamči vse demokratične in civilne svoboščine, proti tistim, ki skušajo te svoboščine napadati v sami zavesti državljanov s kriminalnim nasiljem. Toda demokratična država bo šla do dna v iskanju krivcev in njihovih mandantov. Te temne sile morajo vedeti, da se država ne pusti niti okužiti niti ustrahovati ter da nimajo pred seboj demokracije, ki je strahopetna in predana usodi. Te provokatorske sile imajo en sam cilj: državo hočejo vreči nazaj ter zaradi tega ne bomo prenehali s svojimi napor, da jih razkrinkavamo, osamimo in porazimo v korist zajamčenja svobodnega, pravičnega in mirnega napredka italijanskega ljudstva.

Pri počastitvi padlih je ministrski predsednik poudaril, da se moramo vsi učiti pri njihovih žrtvah in trpljenju. Nočemo — je opozoril Rumor — povečevati državljanske in bratomorne vojne, ki je vedno grozna stran v izkušnjah vsakega ljudstva. Nočemo hujskati k sovraštvu, katero je hotelo odporniško gibanje odstraniti enkrat za vselej. Vendar imamo dolžnost, da ne pozabimo. Ostajajo odgovornosti tistih, ki so hoteli uveljaviti strankarstvo nad vsem ter so izbrali pot diktature z

zanikanjem človeškega dostojanstva in neodtujljivih pravic svobode ter so videli v svojem sodržavljanu drugačnega političnega prepričanja ali druge rase ne sebi enakega po pravicah in dolžnostih, marveč sovražnika, proti kateremu se je treba boriti, ga poniževati in preganjati.

Zaradi tega tudi ostaja moralna in zgodovinska vrednost vstaje tistih, ki so se uprli omenjenim degeneracijam v imenu človeškega dostojanstva in pravičnosti ter se borili za svojo svobodo in svobodo drugih ter za uveljavitev domovine, ki je pravična do vseh svojih otrok.

Mučeniki — je poudaril ministrski predsednik — so prelivali kri za pridobitev svobode in da se v naši domovini ne bi nikoli več ponovile razmere, ki usodno degenerirajo v vojno. Za dosego tega cilja pa je treba dan za dnem bdeti za obrambo svobode, pravičnosti in miru, ki so bili poidobljeni za tako trdo ceno. Svoboda — je zaključil Rumor — je vsakodnevno izvajanje pravic in dolžnosti, ki obvezujejo vse na vseh ravneh odgovornosti. Potrebna je prava in globoka narodna solidarnost ter mora za premaganje sedanjih težav slehernik napraviti svojo dolžnost.

—o—

SLIKAR PROF. ČERNIGOJ V SKK

Za vse prisotne, ki prof. Černigoja prej niso poznali osebno, je pomenilo pravo doživetje že samo seznaniti se z njim. Pri tem ima svoj delež predvsem umetnikov živahni in neposredni nastop.

Sledil je ogled filma, ki sta ga ustvarila prof. Černigoj in dr. Štrukelj (ki je film posnel in ga predvajal ter zvočno opremil.)

DRUGI ZBORNIK »CARINTHIE«

(Nadaljevanje s 6. strani)

času rimskega Norika, kar je seveda čista fantazija. Karl Dinklage, Wilhelm Neuman in Leopold Kretzenbacher pa obravnavajo tri druge versko-etnografske teme iz Južne Koroške. Vsaj dva imata zvezo s slovensko etnografijo, čeprav noben avtor tega posebej ne omenja. Objektivni je Wilhelm Neumann, ki dokazuje nepristnost pravljičarje o Beli roži iz Področice, ki jo je Karl Graber uvrstil v svojo zbirko koroških pravljič.

PRI ALMIRANTEJU V TRSTU

(Nadaljevanje s 3. strani)

gospe in gospodje, a tudi mladina, tu so moški z bradicami, tu so mladeniči, ki bi lahko bili delavci. Nikakor ne morem reči, da je to, kar je na tem trgu zbrano, samo ena plast italijanskega prebivalstva. Imam podzavesten občutek, da gre za pojav na začetku, pa naj se sliši to še tako neverjetno in bogokletno! Pojav, ki zbira pod skupni imenovalec širše skupine nezadovoljnih iz vseh plasti prebivalstva! In vprašam se, ali res na tem trgu ni med navdušeno ploskajočimi nobenega bivšega Slovenca? Zakaj nobeden mi ne more trdit, pa naj se še tako sramežljivo umikamo dejstvom, da med člani esesovcev in fašistov ni bilo nobenega človeka s slovensko krvjo!

To, kar se godi na tem trgu, je resda italijanski pojav. Almirante, ki hodi s patetiko starega zvodnika in skorumpiranca po stezah novega časa, pa je faktor človeške neumnosti, ki ne stopa le na telo Italijanskega naroda in države, temveč stoji kot latentna nevarnost, kot naš stalni zvodnik, tudi kot negativna emocionalna patetika brez smisla za trezno presojo sredi naših lastnih vrst. Zato je italijanski Almirante tudi naš Almirante, zakaj —

kot niso nedolžni Italijani, tako tudi ni nedolžen naš »ubogi in majhni narod!«

Trezní pogovor mimo vznemirljive patetičnosti, mimo vznemirljivega erotičnega političnega norenja, pogovor na meji med dvema sosedoma, pogovor na podlagi jasnih dejstev, pogovor brez bojazni in strahu, bi mogel izpodrezati korenine almirantovstva, bi mogel prinesiti korist tržaškemu mestu in njegovim ljudem! Danes je še čas, da se Almiranteja pri njegovem pohodu zaustavi! Danes je mogoče nezadovoljnejše še nasiliti s hrano, ki je ni skuhal uglajeni divji Almirante. Danes je čas, da se ne pozabi na ljudi, danes je čas, da demokratični politiki pokažejo, kaj znajo! Drugače bo probleme na svoj način reševal Almirante in potem bodo v Trstu in okolici gospodovale grške ali pa španske razmere.

Je Almirante res španska vas?

Kako boste torej odgovorili temu gospodu in njegovim?

Za konec spet igra bučna operna muzika. S črno aktovko odhajam s trga. V daljavi slišim žvižge socialistov, ki zelo rahlo polemizirajo z vzvišenim govornikom.